

СТАНОВИЩЕ

от

доц. д-р Борян Георгиев Янев

(Филологически факултет, ПУ „Паисий Хилендарски“)

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научната степен 'доктор' в област на висшето образование 2. Хуманитарни науки, 2.1. Филология, ДП „Романски езици“

Автор: *Лидия Дочкова Шамова*

Тема: *БИЛИНГВИЗМЪТ В КАТАЛУНЯ: СЪЩНОСТ И СПЕЦИФИКА*

Научни ръководители: *проф. Иван Кънчев и доц. Делян Денев*

Със заповед № Р-33-1696 от 01.06.2020 г. на Ректора на ПУ „Паисий Хилендарски“ съм определен за член на научното жури по описаната по-горе защита.

Авторът на дисертационния труд – докт. Лидия Дочкова Шамова, беше редовен докторант към Катедра „Романистика и германистика“ при Филологическия факултет на ПУ. На 18.02. 2020 г. се проведе успешна вътрешна защита на заявения докторски текст, където разширеният състав на Катедрата с мнозинство допусна Лидия Шамова до официална защита.

Във връзка с процедурата по придобиване на образователната и научната степен `доктор` Лидия Шамова е предоставила комплект от материали на хартиен и електронен носител, който е изцяло в съответствие с Правилника за развитие на академичния състав на ПУ.

Представеният дисертационен труд (композиран в седем основни глави, съпроводени с увод, заключение, изводи библиография (180 заглавия на български, английски, испански, каталански и руски език и приложения – общо 340 компютърни страници) е много актуален в научно и научно-приложно отношение. Лидия Шамова демонстрира вещина и увереност във фактите, които излага, като предлага задълбочени теоретични обосновки, подкрепени с необходимата емпирика от нормативни и постнормативни документи.

Законодателната политика, отнесена към определена етническа микросистема със собствени културни и езикови ресурси, е съществена част от езиковата политика, която се явява основен проблем на социолингвистиката. Ето защо още заглавието на дисертационния труд ни оставя с недвусмисленото впечатление, че е разгледан конкретен социолингвистичен казус, и то в параметрите на традиционната наука за отношенията *език~ микроезик~ общество(~култура)*.

Изследователският труд на Лидия Шамова е посветен на малко популярен в европейската социолингвистика проблем – билингвизма и диглосията, които представят езиковата ситуация в Каталуня в резултат от спецификата на историята на тази област - и като въпрос на сублингвистични проучвания, и в микролингвистичен аспект. Кандидатката е открила своята собствена изследователска ниша и е разгледала *широкото разпространение на билингвизма в Автономна област Каталуня през XXI век като резултат от историческите процеси и се определя от държавната политика и свободата на избор на език на нейното мултикултурно население, обединено от преклонението към каталанското езиково и културно наследство*.

Изключително добро впечатление прави последователността в структурирането на изложението и изграждането на собствени концепции на базата на широк диапазон от утвърдени научни мнения по проблематиката. Авторката съвсем уместно подкрепя идеята, че каталанският език и функционирането му в териториалните рамки на страната са право на култура от страна на носителите – като нативистично право, което е и в синхрон с постулатите на езиковата ситуация като компонент на езиковата политика. Основният акцент на работата пада върху диапазона в употребата на каталанския, както и различните му социолектни функции. Наред с това авторката ни запознава много подробно с всички активности по отношение на неговото развитие и престиж (респ. застои и пренебрегване). Изключително приноси за предложения дисертационен труд са 5., 6. и 7. глава – отнасящи се до информацията относно мозъка и мозъчните процеси на билингвите, подкрепена с анализ на престижни медицински проучвания по въпроса. В последната глава се представят резултатите от проведеното емпирично изследване под формата на

убедителни анализи, съпроводени от таблици, фигури, и схеми. Намирам тези части на докторската теза за изключително важни и се надявам българската лингвистика по-бързо да узрее към приемането на подобни изследвания в подкрепа на лингвистичните факти. След изключително прецизно представяне на езикована ситуация в Кралство Испания и областта Каталуня в 5. и 6. глава, съпроводено с анализ на ключови позиции по проблемите на езиковата ситуация по оста *мажоритарност-миноритарност*, Шамова налага убеждението, че автохтонният език на Каталуня – каталанският, е *много повече от средство за комуникация – той е средство за социално сближаване, а от своя страна испанският отваря пътя към нови комуникативни хоризонти*.

Извлечените в края на дисертацията изводи напълно отговарят на проведения критичен прочит на теоретичните постановки по темата, а и съответстват на анализите в практическото изследване на емпирията в различните ѝ компоненти – езиков, социален, образователен, икономически и др.

Авторефератът е в обем от 32 компютърни страници и отразява обективно съдържанието на дисертацията, като включва основните наблюдения и изводи от изследването. От него личи, че дисертантката е реализирала четири публикации по темата на докторската теза. Бих препоръчал на Лидия Шамова да избегне конкретизацията на формулираните от нея приносни моменти единствено като практически стойности, тъй като изследването има и своите теоретични предимства и така ще проличи по-прецизно представянето на осъзнатата самооценка върху собствения ѝ труд.

Бих искал да изтъкна едно от големите достойнства на предложението докторски труд – неговата обективна научна стойност въпреки възможността от разчитане на темата като възможност за недопустим популизъм. Всички констатирани явления са подкрепени от стабилни и наложени научни проучвания в темата на разработката и са подкрепени с богата доказателствена документалност, при което авторът се явява безпристрастен анализатор на фактите.

Като цяло, на вниманието ни е представен много добре обмислен текст, който е претърпял и съществени промени след първоначално обсъждане, в което

не съм участвал, засягащ актуален и важен проблем – в рамките на традиционната социолингвистика и по отношение на езиковата политика относно автохтонността на историческите територии.

В този смисъл и в качеството си езиков теоретик е нужно и да изкажа задоволството си от встъпителната глава на дисертацията, в която е направен обстоен анализ на основните езикови феномени по тематиката.

Не мога да не скрия задоволството си и от изключително прецизната и добре аргументирана методология, която в някои случаи дори не е типично лингвистична (което е в синхрон със съвременните тенденции за мултидисциплинарност на изследванията), но е коректно и умело използвана. Избраната методика на изследване позволява постигане на поставената цел и получаване на адекватна информация по задачите, на които трябва да отговори дисертационният труд.

Предложената докторска теза съдържа необходимите научни, научно-приложни и приложни резултати, които са приноси в науката и **отговарят на** изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на ПУ „Паисий Хилендарски“.

Всичко изложено по-горе в настоящото становище ми дава пълно основание да оценя положително проведеното изследване, представено от разгледаните по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, както и лични впечатления от кандидатката (участия в научни форуми, докторантски четения, факултетни открити катедри за докторанти и др.).

Ето защо убедено заставам зад присъждането на образователната и научната степен **‘доктор’** на Лидия Дочкова Шамова в област на висшето образование: *2. Хуманитарни науки, 2.1. Филология, ДП „Романски езици“*.

20. 06. 2020 г.

гр. Пловдив

.....

(доц. д-р Борян Янев)